

Lonkkanivelen kehityshäiriö, HD (hip dysplasia)

Lonkkanivelen kehityshäiriö on *polygeenisesti* eli useasta eri geenistä periytyvä ominaisuus, joka on koiralle erittäin kivulias, johtaa pahimmillaan liikuntakyvyttömyyteen ja luonnollisesti rajoittaa myös koiran rodunomaista käyttöä metsästykseseen. Sairauden puhkeamiseen ja vaikeusasteeseen vaikuttavat myös kasvuikäiset ympäristötekijät kuten ruokinta, kasvunopeus ja liikunnan määrä (hyvä lihaskunto tukee kehittyvää luustoa ja niveliä). Perinnöllisyydellä on merkittävä osa taudin ilmenemiseen. Periytymistavassa geenivirhe ei välttämättä näy eläinten ilmiössä jokaisessa sukupolvessa. Sitä, mitkä geenit tai kuinka monta geeniä ovat osallisena lonkkanivelen kehityshäiriöön, ei ole pystytty selvittämään. Sairaus on degeneratiivinen ja progressiivinen eli rappeuttava ja etenevä. Lonkkaniveldysplasiaa esiintyy kaikilla koiraroduilla.

Lonkkaniveldysplasian kehittymisessä tärkein vaihe on lonkkamaljakon muotoutuminen ja luutumisen koiran kasvuikäna. Lonkkamaljakon epänormaali muoto ja lonkkanivelen löysyys nuorella iällä johtavat eriasteisiin muutoksiin lonkkanivelessä ja nivelrikon kehittymiseen vanhemmalla iällä. Epänormaali nivelen kehitys voi johtua luuston rakenteesta, luustoa ja niveliä tukevan sidekudoksen heikkoudesta tai lonkkaniveliä tukevien lihasryhmien toiminnan epäsuhdasta (lihakset pitävät reisiluunpään lonkkamaljassa). Niihin voivat vaikuttaa hyvin monet eri tekijät mm. verenkierto, aineenvaihdunta ja hermoston toiminta.

Lievimmässä tapauksessa nivelessä esiintyy vähäistä löysyyttä, lievää lonkkamaljakon mataluutta ja lievää epäsymmetrisyyttä. Nivel ei ole täysin yhdenmukainen, reisiluunpää ei istu täydellisesti lonkkamaljakon muodostamaan kuppiin. Lievä dysplasia voi olla käyttökoirallakin lähes oireeton. Jos niveleen kehittyy dysplasian seurauksena nivelrikkoa eli degeneratiivisen nivelsairauden merkkejä, voi koiralla olla merkittäviä kipuja. Tämä näkyy erityisesti rasituksen jälkeen. Reisiluun pään liikkuminen pois lonkkamaljasta osittain tai kokonaan eli subluksaatio mahdollistaa dysplastiset muutokset: nivelrustoa ja sen alaista luuta häviää ja uudisluu (luupiikit) täyttää lonkkamaljan kuopan.

Useimmiten oireilu alkaa, kun nivelrikkoa alkaa kehittyä. Oireet, kuten kivusta johtuva ontuminen, ovat yksilöllisiä. Osa sairasta koirista oireilee, osa ei. Sairaus johtaa pahimmillaan liikuntakyvyttömyyteen ja rajoittaa koiran metsästyskäyttöä. Tällöin koira on haluton liikkumaan, makuulta nouseminen on vaikeaa ja koiran takajaloissa tavataan atrofi aa eli lihaskatoa. Oireita voidaan helpottaa eläinlääkärin antamien ohjeiden mukaan. Koirille on tänä päivänä tarjolla paljon erilaisia hyväksi havaittuja lääkehoitoja ja lisäravinteita, joilla koiran elämänlaatua voidaan parantaa sairaudesta huolimatta.

Lonkkanivelen kasvuhäiriöt diagnosoidaan röntgenkuvauksessa. Käytössä on arviointiasteikko, jossa aste A = terve, B = rajatapaus, C = nivelessä on lieviä muutoksia mutta ei aina rajoita koiran liikkumista ja metsästyskäyttöä, D ja E = nivelessä on selviä muutoksia, usein myös nivelrikkoa ja yleensä aiheuttaa koiran vanhetessa oireita, joskus vaikeitakin. Suomessa käytetään tuloksille A ja B luokittelua terve, C-, D- ja E-tuloksista tulee HD-maininta eli luokitteluksi sairas.

(lähde punaisen irlanninsetterin JTO)